

RADU GYR
Asistent universitar

STUDENTIMEA

și

IDEALUL SPIRITUAL

Conferință ținută în cadrul ciclului cu același nume,
Organizat de Cercul Studențesc Doljan.

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
ROMANE
1935

Tipografia "I.N.Copuzeanu" strada Izvor nr.9

STUDENTIMEA și IDEALUL SPIRITUAL

Bucuriei mele de a fi fost pofțit de către tineretul intelectual al Craiovei să cuvânteț despre aspirațiile și idealul studențimii de azi, ca unul al cărui suflet simte o solidaritate deplină cu întreaga dinamică a viselor tinerilor cărturari de pe băncile universității, acestei prime bucurii i se alătură, desigur, bucuria de a conferenția în orașul în care am copilărit cu toată limpezimea anilor mei de-atunci, am școlărit și, mai târziu, am vibrat cu toate frământatele lăute ale adolescenței mele.

Au fost ani, aici, în inima Olteniei, peste care am trecut, cu azururile zărilor boltite pe suflet: ani, în a căror lumină m-am îmbăiat ca-n apele de miere ale Amaradiei și pe care n-am să-i pot uita niciodată.

Îngăduiți-mi, deci, ca aceste dintâi cuvinte ale mele să fie, în același timp, un salut adus tineretului cărturăresc de care mă știu legat cu veriga de foc a aceluiași ideal și un omagiu închinat orașului unde mi-am plâns lacrimile primelor decepții și unde mi-a înseninat obrajii surâsul bucuriilor priore.

Căci dacă, uneori, rigiditatea fără nici o rază de comprehensiune pentru sufletului copilului, a unui director de liceu bolnăvicios, a înveninat ultimii ani de școală ai liceanului care am fost, am întâlnit, în schimb, sfatul de dascăl luminat, dragostea sfântă pentru artă, îndemnul și încurajarea profesorului meu iubit, **C. D. Fortunescu**, în casa deschisă ca un zâmbet, a poetei **Elena Farango**, unde amfitrioana, cu marea ei aristocrație sufletească, a așternut catifele peste începuturile mele literare, apoi întreg șirul de prietenii, dragi mie și azi, primele avânturi literare - și lângă acest entuziasm cu aripi al adolescenței mele-, prietenia liliacă și ochii triști de tânăr vovod bolnav ai scumpului meu **Milcu**, poetul cu inimă de crin și cu zăpezile topite într-un mormânt, pe care amintirile - brățări la gleznelor morții - mi-or arde, totdeauna, vâlvătăile

lor de topaz, în acele ore mătăsoase și pure ale reculegerii depline.

Tânărul de ieri, tânărul de acum.

Și fiindcă am întreprins o palidă incursiune în amintiri, să-mi dați voie să-mi re trăiesc în clipele de față, câteva din stările mele sufletești, în preajma vârstei de 19 ani, când, sfârșind liceul, mă pregăteam să intru în universitate.

Această aducere aminte a unor stări interioare îmi servește nu numai de cărăruie inițială spre miezul conferinței mele, dar, mai ales, de identificare a procesului meu lăuntric de atunci, cu frământările sufletești ale majorității camarazilor mei de generație. Tânărul, a cărui configurație psihică mă voi strădiu să o fixez acum în câteva linii largi, nu e simpla imagine a celui ce vă vorbește.

El coincide prin sufletu-i de atunci, cu câteva sute, cu câteva mii de tineri dintr-o aceeași epocă, mai puțin senină de cum ați crede-o, mai tulbure, prin viscole interioare, de cum s-ar fi părut.

Tânărul, cercetat acum, caz de sincronism psihologic, poate crea un prototip: prototipul adolescentului pe punctul de a-și isprăvi studiile secundare și de a pătrunde în facultate, adolescent cu aripi mari deschise pentru zbor, dar dezorientat în fața zărilor amăgitoare, neștiind spre care puncte cardinale să-și îndrume zborul; cu cascade și luminișuri lăuntrice, dar și cu lunecări și povârnișuri; cu aprinderi dar și cu lăncezeli; și mai cu seamă cu vii răni sângerânde peste care nu se apleca înțelegera mângâietoare a vreunei mâini. . . Un tânăr inegal, înaripat și difuz totodată; flămând de aspirații, dar fără a avea o axă a lor; apt pentru un ideal dar tatonându-l în obscurități și confuzii; derutat de știință și de lecturi variate și inegale; cu începuturi de ostilități față de generațiile precedente; încercând prin visătorie unei etice noi, revolte, dar incapabil de intensitate reacționară; *sincer*, dar neștiind cum să-și canalizeze sinceritatea.

Vagă și dispartă frondă diletantă împotriva ipocriziei trecutului; capabil, prin structură, de spiritualitate dar neorganizat definitiv spiritualicește și discontinuu. Torturat de întrebări și amăgit de formule; momit, superficial, de etichete sonore dar vide de esențe și adevăr, cum acea republică universală visată de materialismul istoric al lui Marx, care, totuși, nu avea ancore mari, otgoane puternice, în sufletul adolescentului. Tânăr, a cărui substanță sta gata să se deschidă recepției unui ideal naționalist, pe care tânărul totuși îl ocolea, îl evita în procesul său psihic, fie din cauza mirajului vremelnic al formulelor de "universalitate" și pretins "umanitarism", fie din cauza scepticismului pe care i-l inspirau, laolaltă, emfatismul, inflația de demagogism și sterpele discursivități patriotarde ale anumitor inși politici - sărmane clocote de carton.

Tânjind subterane energii, pe care dezorientarea și lipsa de front comun al unei generații le țineau în pasivitate, tânărul pe care vi-l prezint și care eram mai mulți împreună, se caracteriza, cu deosebire, prin *izolare*, prin *singurătatea* care-l detașa de ansambluri spirituale, și care, când reprezenta o valoare singulară, îl sihăstria într-un hermetism de fildeș, într-o impasibilitate de aderențe la psihicul colectiv.

Peste absența de directivă și peste mobilitatea interioară, plutea, așa dar, drama neintegrării într-o colectivitate sufletească, în unitatea spirituală a unei generații .

Într-adevăr, așa îl văd retrospectiv pe tânărul, foarte tânărul și proaspăt student din primii 5-6 ani care au urmat sfârșitului războiului, și așa mă văd, îndărăt, peste umărul vremii, și pe mine, *pe o parte din mine* care eram. . .

Mă pregăteam pentru Bucureștii universitari, cu avânturi, dar fără zale și gata de îngenuncheri la orice rețezare a unei aripi de vis. Cu limpezimile apelor mele tulburate de bulgării zvârliți din afară. Temperament de răzvrătit și totuși timid și dibuindu-mă confuz. . . Cu o roată mare de aur și flăcări alergând prin mine, dar care nu avea osie. Cu aspirații multiple dar fără axă centrală; cu zeci de idealuri, dar fără *un*

ideal; ispitit în artă de insurecția noilor forme poetice față de dogmatismul clasicismului și de tradiție.

O, dar a venit curând, foarte curând, *marea gă sire de sine*. Au venit ancorele și rădăcinile de argint, care l-au fixat pe tânăr într-o disciplină spirituală! Crepusculului dezorientărilor i-a urmat intersecția tuturor planurilor interioare într-un punct central numit ideal: idealul unei generații.

În ciuda perioadei postbelice de agitație continuă, de crunt materialism, de haos și cinism, de superficialitate și de dezertări de la idealuri, tineretul cărturăresc român - singurul valabil prin contribuția-i spirituală - și-a aflat un echilibru, prin ridicarea unui stindard comun, prin închegarea unui front al generației noi, cu exponentul de bază: studențimea.

S-a trecut de zece ani de când tineretul studențesc lucrează temeinic la adâncirea albiei idealului unic și la consolidarea digurilor sale de pază. Astăzi, pe acest mare șantier al spiritului, *opera* e aproape sfârșită. Cei peste zece ani de trudă au dus la o construcție de grele armături, și nu la un beteag prepeleag de șindrilă.

Trebuie rostit limpede: marea catastrofă care părea că amenință cu distrucția generația tânără și care nu consta decât în absența - vremelnică din fericire - a idealului comun de generație, a fost înlăturată .

Pentru a dăruia un ideal etic și un ideal național tineretului cărturăresc, dar mai cu seamă pentru a-l constitui în generație - caracterizată prin prezența unei singure axe de aspirații - a trebuit să existe în universități, în afara prelegerilor universitare, o altă școală, mai adâncă, a spiritului, care să cimenteze valori într-o etică nouă și un crez nou.

Această școală, mijind în începuturi oarecum superficiale, manifestate extern printr-o reacție împotriva infiltrației evreiești în facultăți și, câtva timp, după aceea, împotriva comunismului a cărui fază inițială de incubație amenința chiar o parte din tineretul universitar, a canalizat treptat energiile, le-a dat o directivă în profunzime, un echilibru și o disciplină. O rară disciplină.

N-aș vrea să întâmpin surâsuri de neîncredere, accentuând asupra acestei discipline.

Mulți dintre domniile-voastre n-au avut cum și când s-o cunoască. Dar poate că tot au putut s-o întrezărească, într-unul din aspectele ei: congresul studentesc de la Craiova, din preajma sărbătorilor Paștilor.

Energie și ordine. **Ordine**, fiindcă acesta era cuvântul conducătorilor studențimii.

Eu vin din mijlocul marei studențimi verzi, pe care o cunosc, căreia îi analizez, perpetuu, manifestările și care mă uimește prin transfigurarea, de câțiva ani încoace, a tineretului român. Cuvântul meu este sincer și relatează numai stări de fapt.

Evident, această luptă de seninătăți și bronzuri pentru o disciplină și un ideal, a mers paralel cu boicotul pornit de cei cuprinși de panică în fața încadrării tineretului într-un ideal de autentic naționalism, de purități morale și de lichidare a falselor valori și a formulelor dubioase. Era boicotul unui politicianism meschin și corupt, alături de boicotul iudeo-masonic! Ani de zile, o "anumită" presă, aceea a Sărindarului, mistificatoare și potrivnică oricărui sfânt ideal românesc, a încercat să stropească numai cu mocirle azurul unui suflet nou care se năștea limpede și cu aripi de șoim.

Și peste toate zăgazarile și boicoturile, noua generație și-a fâlfâit flamura și a călcat înainte spre consolidarea spirituală.

Au fost mărăcini, mârșăvii și sforării de culise care i-au stat în cale. . . Au fost prigoane lungi, cu ținte de bocanci scrâșnind pe tânără carne strivită; au fost pușcării largi și muced, în care a bolit și a flămânzit - luni întregi - floarea tineretului românesc. . .

Dar acest tineret n-a mai putut fi înfrânt. Acest tineret n-a mai căzut în genunchi, ca odinioară la primele decepții. Inima lui crescuse prea mare și suna acum ca un clopot de verde cleștar, în freamăt adânc, peste întreaga țară. Acuma nu mai erau *izolări* și *singurătăți*, dezolări și dezorientări, simpli

tineri răzlețiți și împrăștiați, tulburi și întrebându-se fiecare ce vor. . .

Acum era un tineret omogen, ferecat în fierul unei energii colective, construit sufletește și dinamic, ridicând o rezistență morală ca un bloc de cremene.

Un tineret înălțat la rangul de *generație cu unitate de ideal*.

De aceea pușcăriile în care s-a bolit și s-a murit chiar au fost senine.

De aceea cizmele care sfărâmau carnea tineretului prigonit au stârnit cântece și nu lacrimi.

Cauzele care au ținut tineretul departe de un ideal comun.

Dar dacă, procedând la sinteza structurii sufletești a tineretului universitar actual aflăm substanța unui ideal energetic, ne apare ca firească întrebarea: care au fost, atunci, cauzele care au ținut tineretul, în primii ani de după război, departe de un ideal comun?

Era oare, exclusiv, imposibilitatea de adaptare la spiritualitatea unei generații? Nu.

Erau numai dezorientările vagi, confuziile și refugierile în sine, rezultate fatale ale epocii de febră morală și de dezaxare generală, epoca imediat postbelică.

Întreaga etică a lumii și însăși civilizația păreau să fi primit o lovitură de moarte. Războiul, scornitor al unei serii de crize, a adus, în primul rând, incapacitatea de readaptare a generației întoarsă de pe front și-a generației care i-a succedat, la vechile valori morale și culturale. O structură sufletească nouă se ivise. Căci războiul făcuse marea scindare în două lumi: *lumea veche*, a celor rămași la dogme și fideli valorilor trecutului, și *lumea nouă*, instinctiv revoluționară, dar revoluționară neomogen și disparat, fără a ști clar ce ideal

urmărește impulsul ei spre reacție, ci numai călcând în picioare și negând trecutul.

De acest haos moral, la care s-a adăugat haosul economic, într-un vârtej satanic, au profitat pseudo-valorile, pentru a se introna pe treptele tuturor manifestărilor în viața de stat. De-aici și despicarea moralei în două mari aspecte: de o parte, inflația valorilor etice, de către generațiile mai vechi; romantizarea inutilă a acestor valori și centrifugarea moralei în dogme, care, ca tot ce e simplă dogmă, se exteriorizează numai, anulând purele valori intrinsece și reale, tiranică și intolerantă față de adevăruri pe care nu le-a ridicat la rangul de dogme.

Astfel, prin artificializare și prin îndepărtare de la morala naturii, prin costumarea în carnavalul unor false valori și teama de autenticul moral al vieții, s-a ajuns la *ipocrizia* care, în mod fatal, avea să determine o reacție .

De altă parte, însăși această reacție.

Dar o reacție nu întemeiată pe parități și reconstrucții morale, ci limitată la un anarhism de suprafață, fără obiective profunde; un anarhism de ceață, necreator și inutil dizolvant, secundat de strecurările din umbră ale unor alte pseudo-valorii, care, la clipe oportune, s-au constituit într-o falsă și putredă dominație și care amenințau printr-un pericol mult mai grav chiar ipocrizia vechii societăți, împotriva căreia pretextau că reacționează.

Lângă toate acestea, dezechilibrul politic.

Apariția cangrenei omului politic postbelic, cancerat de arivism, sterp de ideal, păpușar demagog, egocentric și mârșav în interese meschine, cu fața sub oribilul zâmbet de complezență al măștii democrației. Iar imediat lângă democrația redusă la simpla pastişă grotescă, strâmbată și diformată până la parodie și caricatură, ghiarele roșii înaintând treptat, ale marxismului iudeo-bolșevic, camuflat *patetic*, sub evocarea unui martiriu proletar, într-o *stângă reacționară*, anarhic dizolvantă, cu doctrina sonoră de tinichea: materialism istoric!

În preajma acestor rictusuri roșii, clasele sociale își zvâcneau panica așteptând răsturnări și inversări în ordinea de stat. Confuziile sociale, la adăpostul aceleiași democrații, creșteau și alături de ele creștea ignoranța; marea ignorare a unui adevăr fundamental: acela că dinamica evoluției sociale, a progresului real, o constituie nu topirea iluzorie a diferențierilor sociale, ci tocmai distincția dintre clase, stabilirea definitivă a contribuției, a aportului, în travaliu și civilizație, a fiecărei dintre ele.

Și în vreme ce, subteran, se lucra la răsturnarea valorilor sociale, în cadrul unui alt haos, în care subliniez în treacăt tragedia intelectualului autentic, pururi un ghilotinat moral, însăși cultura și civilizația, în criză de unitate și de esențe de spiritualitate, ce torsionau în căutări superficiale de directive. Iar pseudo-cultura deschidea porțile invaziei de anarhisme și insurecții, de curente brusce reformatoare în artă. **Derutei**, ivită în urma rapidei succesiuni de revoluții estetice, cu viduri interioare și etichete importate, îi răspundea **confuzia** acolo unde, existând totuși sinceritate și nu falsă tendință de-a se primeni unele forme de expresie artistică, evoluția prea bruscă a noilor valori estetice față de zăbava evoluției comprehensiunii publicului, nu aducea decât ceață și rupere de punți între artist și ambianțe.

Iată deci un ansamblu de stridențe și de răsturnări, în care pseudos-ul triumfa și-n care crizele: morală, economică, politico-socială, se aliau crizei de omogenitate în spirit și cultură.

Și în timp ce, din orizonturi vinete, își revărsa leșia **amurgul caracterelor de bronz, al spiritualității, alături de amurgul cultului trecutului, iubirii de neam, al autenticii intelectualității și-al artei**, printre putregaie și ruini creștea, ca o floare bolnavă, copilăria rănită a generației noi. . .

În loc de zurgălăii anilor strălimpezi și de râul aprilin al micilor bucurii îngerești, copilăria aceea a mers, cu tălpi însângerate, printr-o lume din care basmele și cântecul de leagăn plecaseră departe, și unde stăpâneau materialismul crunt

și dezaxarea generală. Și așa, în mijlocul corupției, al ipocriziei sau al cinismului, în cadrul otrăvit al absenței sancțiunilor morale și în vacarmul falselor valori, ochii măriți și speriați ai copilandrului au resfrânt numai tristeți de crepuscul.

Iar când, zbuțuit și călcând amețit spre dezorientările de pretutindeni, adolescentul a voit să intre în viață, cu ascunsele lui comori de seninătăți și cu inelul de aur, ținut cu teamă și grijă la o parte, al entuziasmului tânăr, în fața lui au apărut cernite, zări fără perspectivă, cărări înfundate pentru viitor, porți zăvorâte. Pentru el totul părea închis. Oricare pas interzis. Întreaga lume părea că-i strigă: nu mai e loc și pentru tine. Înainte nu se mai poate!

Ei bine, acest tânăr putea să fie rostogolit în toate prăbușirile: de la anarhia roșie, la mlaștina morală și la cenușă.

Ce forță tainică i-a dăruit, atunci, umeri de granit ca să azvârle jos dezorientarea care-l încinsese și să se înalțe, limpezit și nou, din energii și substanțe până aici latente, de parcă ar fi sorbit cu nesaț dintr-un izvor cu apă vie ascuns pe un creștet de munte spiritual?

Șovăirilor tânărului, determinate de toate corelațiile divulgate mai sus, le-au urmat coordonarea și echilibrul aspirațiilor, disciplina spiritului și *idealul* sub stindardul căruia s-a încheat *o generație nouă*.

Sustras pericolului care-l amenința cu dezagregarea, tânărului i s-au deschis luminișuri și lucidități. Necesitatea unui ideal comun i-a înflorit în suflet mai mult printr-o revelație mistică, decât printr-o simplă comprehensiune.

Permanența idealului în întreg trecutul.

Întregul trecut, străin și românesc, s-a deschis deodată, ca o magică ușă, iar permanența unui ideal s-a ivit înflorită în toate marile epoci ale istoriei, în toate marile evoluții ale spiritului omenesc.

Astfel în *idealul istoric*, s-au circumscris *idealul elin* și *idealul latin*.

Idealul elin, cu liniile de bronz ale efebului curgând în spirit și trup, și cu uriașa construcție a civilizației antice.

Idealul latin, cu obiectivul politic al creării statului roman și-al expansiunii latinității.

Și lângă acestea:

Idealul Renașterii, cu admirabila-i sinteză de civilizație, contopind artele, știința și idealul politic și legând punte de azur cu marele trecut spiritual, al antichității.

Dar în același cadru istoric, *idealul românesc* al lui Mihai Viteazul, alături de toate celelalte înalte *idealuri românești*:

idealul lui Horia, Cloșca și Crișan;

idealul Domnului Tudor, sfârtecat, numai pentru soarele său și aruncat, ciosvârte înstelate, în fântâna Târgoviștei;

idealul bătrânilor cronicari, oftând și tânjind de visul contopirii neamului românesc;

idealul lui Șincai, cu picioarele sfâșiate de bolovanii pribegiei și cu marele-i vis atârând în desaga din spinare care îi purta cronică;

idealul boierilor, fugăriți peste munți, numai fiindcă îndrăzniseră să visătorească frumos la unire;

în sfârșit, *idealul ciungilor și mutilaților* din crâncenul război de întregire. . .

Sau, mai departe, *idealul în artă*: secolul lui Pericle și acele ale lui Cesar, alături de idealismul lui Platon și de idealul estetic al lui Aristotel.

Renașterea italiană și Pleiada franceză.

Idealul clasic al celui de-al XVII-lea veac francez.

Romantismul, îmbibat de tinerețe și idealism, simbolizat prin vesta roșie a lui Theophile Gautier, de la reprezentarea lui "Hernani". . .Idealul romantic englez cu Byron, Shelley și Tennyson. . .Idealul lui Heliade Rădulescu, cu acel naiv dar admirabil îndemn la "scris". Idealul olimpic

ca un cer de primăvară al poeziei lui George Coșbuc, sau acel tumultos și năvalnic, ca un torent carpatic, al liricii înspumate a lui Octavian Goga.

Dar mai ales quintezența idealului artistic și românesc în poezia de curcubeu și orgi marine, de viscole și ninsori lunare, a geniului nostru național: Mihail Eminescu.

O serie de frământări, de curente literare și estetice, toate pentru un *ideal!*

Și, după *idealul istoric* și *cel artistic*, iată, rezumativ, galeria *idealului etic*, întrupat simbolic în:

a) *etica eroului elin*, sintetizată, la rândul ei, în eroii lui

Homer sau în sufletul de bronz al lui Leonida;

b) *eroul creștin*, cu largile lui blajinități, pregătit oricând, pentru jertfă și granit sufletesc neclintit, creând o morală și-o spiritualitate nouă, urcând spre purități de asceză și transcendențe;

c) *eroul cornelian*, purificat în stalagtită de voință și ideal moral, elevat peste mocirlele vieții;

d) *eroul*, atât de ridiculizat pe nedrept și atât de sublim în candorile naivității luminate de vis, *al lui Cervantes*, sfânt Don Quichote, umbră înstelată în goană eternă după vis, înfrânt de morile realității brutale.

e) *eroul moral al lui Carlyle*, lespede de cleștar pentru marile altare ale eticei;

f) *eroul ibsenian*, întruchipat în *Brand*, în acest Brand cu umerii necocârjați de viforele vieții; ca un cerc de fier în strașnica lui ținută morală, în neclintirea lui de bloc umano-ceresc;

g) *eroul tolstoian*, turnat în minunatul Nekludov din "Învierea", descătușându-se, prin revelație mistică, de toate bunurile vremelnice și pământene, transfigurat interior și pornit spre ascensiuni de spiritualitate creștină;

h) și, în sfârșit, chiar în eroul lui *Jack London*, acel "vagabond des etoiles", ocnașul condamnat la carceră grea, cu gleznele prinse în ghiulele de fier și brațele strivite în lanțuri,

ajuns prin durerea continuă a cărnii, la amorțire și anulare trupească și la o limpezire neobișnuită a spiritului, la o evadare a sufletului din trup și la o siderală plutire pe drumul astrelor eterne. . .Admirabil simbol al sufletului desțelenit din suferință banală, în albă lunecare peste ea.

Studentimea și idealul spiritual.

Ei bine, permanența aceasta de idealuri, istorice, etice și artistice, de-a curmezișul veacurilor, demonstrează setea și nevoia de *ideal* în marile epoci, mai cu seamă în acelea care au succedat perioadelor de tulburări și dezaxare.

Hotărât ; trăim o mare epocă istorică.

Anii ce vin vor contura-o tot mai precis.

Mobilitatea aspectului actual, politic și spiritual, al întregii Europe, va înceta mai curând decât ne așteptăm . Vechile valori și sisteme ratate se vor lichida prin ele însăși. Criza democrației - presărată de sincope - și agonizând în apus, se va refugia în ultimul-i bârlog - Republica roșie - iar în fața ei vor crește digurile de grele armături ale naționalismului latin și germanic. Din transfigurările în naționalism, va apărea, înaripată, o dinamică nouă a spiritului și a civilizației, cu aporturi și cu structuri noi.

Noul european, naționalist, spiritualist și energetic, va zdrobi desmățul moral, va prăbuși falsele-valori și purificat în el însuși, va întemeia o lume nouă, o etică nouă. Desigur, promovatoarea europeanului-latin, precursor al omului de mâine de pe continent, a fost Italia fascistă.

Să nu ni se spună, însă, că tineretul românesc intelectual, în marile lui primeniri interioare de acum, în disciplina și aspirațiile sale, e o imitație, o simplă copie a tineretului fascist sau hitlerist. Nu! Tineretul nostru detestă servilismul și parodiile.

El nu imită. **El crează.** El ar fi profund rănit, adânc durut, dacă l-am crede un palid hipnotizat, un incapabil de ideal propriu.

Linia pe care tineretul nostru se formează este produsul unui **moment european**, al unui spirit care-și revarsă efluviile **spontan**, printr-o consecință logică a unei epoci și a unor structuri lichidate.

Tineretul românesc merge **paralel** și nu **satelitic** cu noul suflet naționalist latin, așa cum va merge întreg tineretul francez, așa cum a mers, victorios, tineretul italian.

Conversiunea tineretului nostru la un ideal spiritual și național e un fenomen de sincronism și nu o pastișă.

Nu imitație după organizații străine visează acest tineret, ci, dimpotrivă, deplină eliberare din orice vasalitate, de orice pașalâc străin. El vrea adâncirea până în străfunduri a sufletului autohton și valorificarea forțelor lui subterane și inedite în orice manifestare.

El vrea zidirea României-Noi, cu mâini proprii și cu spirit propriu.

O vrea construită din arămurile adânci și încă neuzate ale vigoirii românești, centrifugă și necanalizată. De aceea studentul român a defilat simbolic în fața Regelui Țării, pe un car alegoric, într-o mână cu cartea grea de învățătură și în cealaltă cu fierul carabinei, contopind într-un singur tânăr: știința cu dârzenia și eroismul.

Și-n marele lui vis de noi temelii și zidiri, tineretul cărturăresc pe care-l cunosc e gata de jertfe, dacă zidurile i-o vor cere. E gata să se tencuiască în piatra lor, ca un alt meșter de la Argeș, care, de data asta, s-ar zidi pentru visul turelor înalte pe el însuși.

Tineretul nostru universitar este un **mag**, în același timp. El merge purtat de un luceafăr propriu care îi arată calea: **Crucea, Regele, Nașune.**

De aceea el este un **mistic**.

În misticismul lui, se arcuiește, alături de bolțile tuturor energiilor spirituale, cearcănul de smaragd al creștinismului, iar

umbra purtătorului de cruce ca o lumină curge peste acest tineret.

Așa îl visa, poate, *Eminescu*, în umbra stihurilor lui: curat la suflet, mântuitor al "bietului român săracul" și arhanghel pedepsitor al celor "care-au îndrăgit străinii, mânca-le-ar inima câinii".

Așa îl vrem astăzi cu toții:

Iscător al românului de mâine: bărbatul de bronz, cu sufletul limpede și fără oscilări, lucrând, cu patimă, la ferecarea țării sale în aramă.

Aspectele idealului spiritual.

Și acum să vedem care ar fi fațetele idealului spiritual al tineretului cărturăresc, așa cum s-ar desprinde din manifestările lui active și teoretice.

Ele ar fi: idealul unei etice noi;
idealul spiritualist creștin;
idealul național, și
idealul cultural și artistic.

Idealul unei etice noi.

a) Prin *sinceritate* și *cinste*, la reacția împotriva ipocriziei.

b) O nouă ierarhizare a valorilor reale.

Crearea individului nou: energic și pur.

Crearea unui eroism sufletesc pe care poporul nostru nu l-a mai avut de mult.

Crearea unei generații de elită și a unui Pantheon moral al României, în care marile spirite și noblețea sufletului românesc - indiferent de clasă socială și pregătire intelectuală - să-și primească încununarea.

c) Fuziunea dintre cărturar și muncitor.

Țara, de câțiva ani, cunoaște șantierul pe care tineretul

universitar lucrează, cu mâinile lui, plămădind cărămidă, ridicând ziduri, ciopliind lemn sau îngrijind răzoare de ferme.

De sub brazdele studențești, răsar - minune nouă, în țara în care trândăvia devenise oficială - biserici, case de adăpost, cămine culturale, grădini.

Prin aceasta, o nouă educație se dă tânărului: munca fizică se leagă, prin inel spiritual, de intelectualitate.

Se crează, astfel, **disciplină, simplitate, conștiință, modestie.**

Și-n timp ce directori de liceu "venerează" în loji francmasonice, otrăvind școlăria care a avut nenorocul să-i aibe ca dascăli, - tineretul acesta lucrează, cu piepturile goale și desculț, cu o bucată de pâine și-o strachină de ciorbă la prânz și cină!

d) *Spiritualitatea creștină.*

Promovarea spiritului și evitarea bucuriilor cărnii, prin elevație transcendențială.

Ascensiunea în spirit și apropierea de puritățile ascezei.

Am văzut de-aproape tineretul universitar - numai cântec, numai gând, numai viață interioară - odihnindu-și trupul istovit de muncă, după o zi de lucru la fermă sau la cărămidărie, pe-o mână de fân sau pe o rogojină, în bordeie simple, de stuf.

Dar, în același timp, tineretul mai cultivă o altă experiență spirituală, un fenomen mistic invers ascezei. Transcendența nu în altitudinea divină, ci în profunzimea mistică a spiritului național. Penetrarea străfundurilor spiritualității românești, pentru scoaterea la lumină a inelului de aur care licărește în adâncurile lor. Un fenomen nou de spiritualitate națională, pe care l-aș numi: **asceza etnică** a tineretului român.

e) *Cultul trecutului.*

În loc de negativismul sterp și anarhic de până mai acum, tineretul trebuie să aducă **respectul valorilor trecutului și-al tradiției**, legând, prin verigă solară, datina, trecutul și prezentul.

Idealul național.

- a) Construcția viguroasă a statului nou: ordine.
Valorificarea spiritului autohton în toate manifestările vieții de stat: politică, socială, economică și culturală.
Exploatarea marilor rezervoare ale acestui spirit.
- b) Dreptul românilor de-a fi **la ei acasă**, și de-a fi folosiți **numai ei** pe noile șantiere românești.
De la "numerus clausus" al universităților, la "numerus nullus" în viața de stat.
Extirparea suzeranității evreiești și-a străinismului în Statul românesc.
- c) Arderea, cu fierul roșu, a cangrenei și-a cancerului democrației infectate.
- d) Ridicarea Statului pe bronzuri de: **autoritate, prestigiu, dinamică constructivă.**
Întreaga Țară transformată într-un imens șantier:
românimea întreagă la lucru!
- e) Responsabilitatea și sancțiunile. Sancțiuni puternice și imediate.
Versul lui Eminescu:
"Îndrăgi-i-ar ciorile
Și spânzurătorile. . ."
se va preschimba, din imagine poetică, în fapt.
- f) Crearea unei adevărate independențe a spiritului național.
Sfârșitul **dictaturilor străine** și sfârșitul pašalâcului mafiei iudaice și-a lojilor francmasonice.
Interzicerea amestecului străin în ordinea de stat și sfărâmarea directivelor economico-politice impuse de sforarii finanțelor iudeo-europene - gen Finaly - sau de presa Sărindarului .
- g) Într-un cuvânt: **ivirea românului nou``**, **demn și inflexibil la influențe, constructiv și fixat pe-o axă și pe-o spiritualitate.**

h) De-aceea studențimea va sprijini cu tână entuziasm acțiunea marelui român **Vaida-Voevod**, fără, însă, a se înregimenta efectiv în partidul său politic, ci constituind, permanent, **o rezervă neîntinată, neuzată, proaspătă și pregătită, încet**, pentru completarea și cimentarea operei înaintașilor.

i) De aceea, adevărata studențime nu poate decât disprețui acțiunea dezertorilor ei - din norocire atât de puțini - care conduși din umbră, sărmane victime hipnotizate de dușmanii românismului curat, se constituie, hilar, în caricaturi de atitudini, ca un așa-zis "front studențesc democratic" sau "front anti-fascist", (înapoia cărora veghează comunismul și jidovimea de la "Adevărul" și "Lupta") și care nu au nici o tangență cu aspirațiile noastre etnice.

Idealul cultural și artistic.

a) Pătrunderea în străfunduri a specificului autohton, în autentica lui substanță mistică și ridicarea la rangul de valori estetico-culturale al acestui specific - unică mină de aur - transfigurat estetic.

b) Inflorirea unei civilizații și-a unei arte reprezentativ românești. Să nu fim greșit înțeleși: **nu** o artă artificializată prin tezism și tradiționalism didactic, ci una vie, de circulație universală, dar cu atât mai vie, cu cât va utiliza toate resursele inedite pe care specificul spiritual românesc le poate oferi.

O artă îndrumată pe linia marilor artiști români, care au căpătat valoare universală tocmai prin prospețimea sufletului **inedit**, zidit în actul lor: **Eminescu, Coșbuc, Creangă, Caragiale, Goga, Grigorescu, George Enescu...**

O artă, cu obârșia în argintariile frumuseții artei populare: folclor, artă decorativă, plastica populară.

Să ne gândim ce minunat și permanent izvor de inspirație constituie lirica și etosul populare, - de la "doine", la "Miorița", la "Miha Copilul", la "Toma Alimoș", sau la "Mogoș Vornicul" - alături de marea poezie a chilimurilor, a

scoarțelor, a costumelor sau a ornamentației naționale. O întreagă baladă se respiră, de pildă, pe chilimurile oltenești: curcubeie se aprind, se potolesc, se întunecă. Energia roșului se îmbină cu lingoarea de visătorie a galbenului, cu doina haiducească a verdelui întunecat de codru. Întreg chilimul e, rând pe rând, vivacitate, incendiu, potolire și stingere de mari melancolii, sau haiducească evocare de lunci albastre. . .

Dar iată pitorescul costumului de țară. Sobrietatea vestmântului gorjean. Șerpii negri, subțiri, împlețiți pe alb. Armonii de alb și negru. Sobrietate, în contrast violent cu văpăile costumului doljean. Evoc, iarăși, poezia cioarecilor, tuzlugilor și ipingelei pandurești.

Întreaga răscoală, eroică și romantică, a Domnului Tudor, sintetizate într-un costum gorjean! Și, alături, frumusețea calmă de amurg, stropit cu flori mari, a vâlnicului!

Duhul Olteniei, cu marile lui aprinderi și cu umbrele lui de dor și visătorie, culcat pe-o țesătură de artă populară!

Arta noastră cultă nu poate, nu *trebuie* să ocolească această fântână doldora de rouă a specificului artistic național.

Căci specificul național, transfigurat estetic, departe de-a avea glezna prinsă în plumb, fâlfâie o aripă nouă, colorează și aromește opera de artă, căreia îi dăruie un suflu, o caracteristică și-o valoare în plus.

Diferențiază, reliefează, așează sub steme grele de aur propriu. Specificul național în artă conturează potențialul spiritual al unui neam, crează dinamica unei expresii proprii și-a unei contribuții vii și bine precizate. Fără specific național, topit și prelucrat esteticește, arta ar fi de-o uniformitate exasperantă.

Ce admirabil exemplu, pentru contactul continuu cu arta populară, ne oferă, bunăoară, Yugoslavia! O serie de cântăreți populari - pevaccii - care dăinuiesc, printr-un straniu reflex, guslarilor de odinioară, colindă și azi sate și târguri, chemați ca să cânte vechile balade sârbești la șezători familiare. Deși reduși, astăzi, la rolul de simpli recitatori ai bătrânului cântec popular, pevaccii demonstrează, însă, via necesitate a

sufletului yugoslav de-a sorbi, pătimaș și ne-ntrerupt, din marea poezie a trecutului întipărit în balade, trecut pe care-l actualizează, astfel, mereu, pe plan estetic!

c) Așa dar: întronarea stimei pentru arta și cultura românească.

Vechiul "le respect de l'art" al Pleiadei franceze, se va converti în "respectul valorilor artistice naționale".

Atunci, da, firește, nu se va mai putea ajunge, cu atâta ușurință, la distrugerea focarelor de cultură, cum, atât de tragic, s-a întâmplat cu bătrânul teatru craiovean, căzut pradă indivizilor suspecti și străini de neam, și jocului meschin al politicienilor.

d) scriitorii și artiștii români nu vor mai putea rămâne, mult timp, în imposibilitatea de până acum față de gravele frământări interioare ale acestui neam și de înaltele lui aspirații.

Ei vor trebui să vibreze simultan cu țara, iar opera lor să capete o rezonanță nouă și adâncă. Nu hermetism, nu rafinerii, nu importații superflue de etichete și formule "estetice" de peste hotare, - ci *suflet, emoție sinceră*, țâșnită din îmbrățișarea cu pământul țării!

Dar aurora unei poezii noi fulgeră la orizont. O poezie "nouă", prin tumultul ei lăuntric, dar pe linia de tradiție a marilor cântăreți ai neamului.

Iată, de pildă, cum știe să cânte poetul **A. Cotruș**, în versuri de piatră și cer, pe "Horia", pe care-l vrea ivit și-n restriștea zilelor de-acum.

Horia.

de jos
te-ai ridicat drept, pietros, viforos,
pentru moți,
pentru cei săraci și goi, pentru toți. . .
și-ai despicat în două istoria,
țăran de cremene
cum n-a fost altul să-ți semene,

Horia! . . .

te-ai desprins aspru din gloată
cu-obraji supti,
cu ochi crunți,
să lupți,
să înfrunți
din sălbaticii-ți munți:
oștile craiului, temniță, roată. . .

vrut-ai să spinteci pe munți, pe văi,
largi, netede, slobode căi
pentru-ai tăi
cei mâncați de străini, despuiți
de biruri, de zbiri,
de rele-orânduiri. . .
și uitați
de regi și-mpărați . . .

pân'la Bălgrad pe roată,
uimind călăi, nemeși, gloată,
ți-a bătut neschimbat sub țundra săracă
aceeași mare, ne-nfricată inimă romano-dacă. . .

duhul trăiește încă treaz în munți
și va trăi dârz cât vor domni peste moți
sbiri crunți
și mișelnici despoți. . .

uriaș domn
pe-al adâncurilor noastre sfâșiat somn,
pe-al răzmerițelor roșu praznic, -
mai roși-vei oare vreodat', năpraznic,
acestui neam, viața și istoria, -
tu
munte

al vrierilor noastre celor mai crunte,
Horia?! . . .

de-ai ieși din mormânt. . .

de-ai ieși din mormânt între noi
și-ai vedea atâția moți zdrențoși pe munți goi
și neamu-ți flămând ca acu,
ce-ai zice, Horia, tu?! . . .

te-ai jelui, ai doini din fluier
ori ai da un nou, și lung, și roșu suier,
munții toți să se cutremure,
liftele câmpiei să tremure,
să le vezi, îngrozite, de pe culmea-ți săracă,
din ale belșugului târguri cum pleacă?! . . .

de-ai trăi tu
acu,
ce-ai face Horia, cu mișeii ce vând
norodul flămând?! . . .
nu ți-ar veni să-i cauți pe toți,
de gâturi să-i scoți,
din paturi, de la cini, de la prânzuri,
și-n mijlocul pieților celor mai mari,
ca pe cei mai mișelnici tâlhari,
de limbă să-i spânzuri?! . . .

Lângă acest *Horia* "viforos" și "pietros", izbucnit din cremenea versurilor lui *Cotruș* și viguros simbol pentru cruntele zile de-acum, să-mi fie îngăduit să vă înfățișez versurile de restriște ale unui tânăr, foarte tânăr poet, *Constantin Goga*. Noul poet, într-o carte de poeme verzi: "Inscripții pe veac", cheamă vedenia de flăcări a lui Tudor,

izbăvitor pentru cei cărora le-au "rupt cei lacomi și răi mejdina răbdării".

Poezia pe care o citez e, mai ales, semnificativă în ceea ce privește noua năzuință lirică la un pâlț de tineri scriitori, care nu se mai solidarizează cu impasibilitatea celorlalți scriitori "oficiali" și "hermetici" față de frământările colectivității și de aprigele amaruri ale țăriilor:

Un semn.

Să știi,
Că noi
Am fost stăpâni pe codrii și pe gii. . .

Am fost stăpâni pe codrii și pe gii
Și n-am slujit străinilor aduși de vânturi;
Avem altare și pământuri,
Și, spune slova din pisanii,
Că-n plaiul nostru niciodată
N-au curs pâraie de jelanii. . .

Am fost, de mult, odată. . .
Am fost o minunată gloată
Și-am coborât năvalnic de la munte
cu Tudor Slugerul în frunte. . .

Tudore, Tudore,
Azi gloata română
Se zbate
În plug de durere, în jug de nevoi
Și-o fiară străină
O bate, -
O pleacă cu fruntea-n noroi;
Azi gloata rumână
Cerșește pe drum,
Iar cerul și norii

Apasă pe sateurgia;
În țară, - puternic blestem, -
Stăpânii cu inimi de scrum
Îi fură moșia,
I-aruncă în temniți feciorii. . .

Auzi-i Tudore, auzi-i cum gem. . .

Nu mai putem, Tudore, nu mai putem,
Căci ne-au rupt cei lacomi și răi
Mejdina răbdării. . .

Un semn, Tudore,
Un semn doresc nepoții tăi
Și vor zvârli securea-n fruntea depărtării,
Va pune Jiul pieptul lui de taur
Și va izbi în stânci,
Din temnițe flăcăii vor ieși atunci
Și nou rumân,
Cu suflet și cu inimă de aur,
Va fi numit și ctitor și stăpân
Pe vremuri noi, pe neamul meu, pe codri și pe lunci.

E, după cum se vede, un început de reacție în arta scrisului, care, desigur, se va amplifica din ce în ce, încadrând, încă de pe acum, și alte contribuții lirice, ca, de pildă, volumul de zbucium și tulnice "Gloata" al poetului ardelean, sau versurile poezilor legionari **Ion Hodoș** și **Vasile Posteuca**.

Dar să-mi fie îngăduit, înainte de-a încheia acest capitol din conferința mea, să mă alătur și eu acestei poezii românești printr-o baladă în care am încercat să-l reîmprospătez pe "Corbea" din legendă și să-l smulg dintre zidurile cu mucegai în care zăcea.

Corbea.

De ce-mi zace Corbea-nchis

în temniță la opris?
Pentr-un paloș fermecat,
și cu aur ferecat,
de nu știu cine furat.

Baladă veche.

Zace Corbea ca pedeapsă
în mocirlă până-n coapsă.
Ziduri cu pecingene,
ocnă cu funingine.
Troznesc gleznelor-n butuci
de aramă și de tuci.
Funii mari ca bârnele
îi usucă mâinile.
Barba-i salcie prin ani
rădăcină-n bolovani.
Mucegaiul și duhoarea
înverzitu-i-au spinarea.
Crește mlaștină adâncă
pana gleznelor i-o mănâncă.
Când l-au fost adus în fiare
era fulger, era zare,
brațu-i șuier de mierloi,
umerii luceferi noi,
iepuri gleznelor zbatute,
trupul lunecări de ciute,
joc albastru și tâlhar
de văpaie de cleștar.
Lacăt de argint bătut
lumina, la poartă, mut.
Broștile, năucile,
erau mici ca nucile.
Șerpilor ca inelele
cu pui ca mărgelile .
Chițorani subțiri cu plozi
se-ncurcau, fugind, în cozi,
iar păingini: scânteii

țeseau fum de funigei.

Lacăt negru de cenușă
azi se-ntunecă la ușă.

Broștile
ca ploștile.

Șerpii și-ntind grinzile
lucii ca oglinzile.

Puii lor cât punțile
își serbează nunțile.

Chițoranii - roșcovanii,
șobolanii și chițcanii
s-au umflat ca bolovanii
și țesându-și funia
torc păingi cât inima.

Corbeo,
o năpârcă ra
scoate pui în barba ta.

Groși guzgani somnuri grele
dorm pe umerii-ți de stele.

Și din geana-ți somnoroasă
torc păingenii mătasă!

Corbeo,
suflete în funii,
furule, tâlhar al lunii,
Corbeo, pană de șoiman,
muica ta de hoțoman,
umflă-te șuvoi răsleț
și spinare de mistreț,
tună lung ca o sâneață,
aprinde-te dimineață,
rupe funiile-n șase,
calcă broștile râioase,
crapă lacătul în trei
fulgeră lespezi și stei,
clatină ocna-n văzduh,

săi afară jar și duh,
încalecă haiducește
scuipă-n frunte și pălește
potere voevodale,
ochii Mârșăviei-Sale,
stelele să le plesnească,
anafura lor crăiască!
Du-te iară lotru-n țară,
flacăra de piatră rară,
cu soarele de-a călare
și luceferii-n spinare.
Mierlele, poenele,
corbii, coțofenele
să-ți mângâie genele.
Serile și apele
să-ți fluture pleoapele.
Ciutele și trestia
să-ți sărute inima,
văile și liniștea
să-ți legene dragostea.

*

● *

Iată, pe scurt, fresca idealului spiritual al studențimii.
Ca un comandament suprem se așează, în fruntea lui
noul individ și noua colectivitate sub aureola unei eroice
morale și cu o limpezime de suflet ca un iezăr de munte.
Iată studențimea pornind în cântece de năier, spre
țărmurile verzi de mâine.
Iat-o, mai ales, căpătând un *suflet de bronz, din sufletul
omului pe care-l știi eu.*

Acel "flăcău de țară" - cum îl numea Dragoș
Protopopescu, - pe frunte cu arșița nămieților lui Cireșar, în
ochi plutind calmul de smaragd al mărilor, dar și ascunzând, în
fundurile lor, furtunile marine; capabil de spiritualizare până la

asceză, dormind pe pat de scânduri și pe rogojină, atunci când lucrează în biserici, lângă flăcării lui; neînfricat și limpede ca o stalactită, dar arzător și biciuitor ca o viforniță, îngenuncind și sărutând pământul țării, cu ochii umezi, - dintr-o pornire pe care nu și-o poate stăpâni și purtând țărână culeasă la Putna și la Mărășești în săculeț pitit lângă inimă: *Căpitanul*.

Iar lângă icoana acestui adâncitor al spiritualității românești, dați-mi voie să evoc și imaginea aceluia, atât de drag nouă, general-grănicer și legionar, alb de leaturi ca un sfânt Nicolai, înțelept ca un cronicar moldovean sau ca acel Stolnic Cantacuzino din care se trage, dar tânăr și înaripat la suflet ca un student și înalt în vitejie și dârzenie ca un creștet al Rarăului,

Aceste două icoane morale, studențimea trebuie să le poarte săpate, adânc, în suflet.

Prin limpezimea și prin spada arhanghelului pe care studențimea legionară și l-a ales patron, tineretul nostru calcă spre *ideal*.

Să credem în pașii lui, - să credem în tineretul nostru!

9 iunie 1935.